

WERKEN AAN VERNIEUWING

Dina Van Berlaer-Hellemans, Marianne Van Kerkhoven, Luk Van den Dries [red.], *Het teater zoekt... Zoek het teater. Deel 2 : Werken aan vernieuwing. Aspecten van het eigentijdse teater in Vlaanderen*, Brussel, 1986, 392 p. (Studiereeks van de Vrije Universiteit Brussel, Nieuwe serie nr. 25) (ISBN 90-70289-39-3).

Na de publikatie van *Variaties op Volksteater*, het eerste deel van het tweeluik *Het teater zoekt... Zoek het teater* (zie de bespreking in *Documenta*, 5 (1987), nr. 2, pp. 142-144), heeft de Werkgroep Vormingsteater van de V.U.B. de geïnteresseerde lezer niet lang laten wachten op het vervolg. De Werkgroep is er in hoogst ondankbare omstandigheden in geslaagd een nog lijviger en omstandiger boekdeel samen te stellen. Ook nu hebben de redacteurs de teksten gegroepeerd in twee grote blokken. In het eerst luik worden de bijdragen gerangschikt onder het lemma "Wat is er van de tekst?", waarbij dat begrip "tekst" uiteraard in zijn ruimste, dus niet uitsluitend literaire, betekenis gehanteerd wordt. Het tweede luik, "Sprokkelend bij andere media", bevat een aantal geschriften over de invloed van o.m. opera, film en cabaret op het theater en omgekeerd. De onderneming had een zo grote omvang dat een en ander wel moest ontsporen. Daarom spijt het ons de kritiek van Martin Desloovere te moeten herhalen, die in de bespreking van het eerste deel stelde dat *Het teater zoekt... Zoek het teater* nogal leed onder "het gebrek aan een eenheidsstandpunt" en de "stilistische diversificatie". Deze laatste opmerking wordt nu een eufemisme voor het feit dat sommige bijdragen nauwelijks enig niveau halen en schril afsteken bij het betere werk.

In die context is het misschien interessant het citaat onder de loep te nemen waarin de doelstellingen worden uiteengezet. Zo lezen we dat in deze tweede bundel de bijdragen een "gemeenschappelijke noemer" hebben :

Ze onderzoeken de nieuwe en niet zelden experimentele wegen die het

maatschappijkritische of — ruimer — aktiverende teater in Vlaanderen insloeg toen van langsom meer bleek dat optimistische slogan en rudimentaire maatschappij-analyse niet bij machte waren om te breken doorheen de (ideologische ?) vertekeningen in het bewustzijn ... van toeschouwer en teatermaker *allebei*. (p. 1)

Wie het laatste deel van deze zin grondig herleest, komt tot de conclusie dat dit grammaticaal wankel Nederlands is, symptomatisch voor de slordige manier waarop in *Het teater zoekt ... Zoek het teater* met modewoorden heen en weer wordt gegooid.

Het is onduidelijk waarom de samenstellers de bijzonder zwakke bijdragen over *Blindeman* (NTG), *Maagdelijkheid* (Dito-Dito) en *Nu* (Onafhankelijk toneel) in hun bundel hielden. De eerste produktie was volgens de auteur immers een totale miskleun waarvan hij noch de bedoeling, noch de artistieke relevantie ziet. Hoort de bespreking van zo'n "gedrocht" dan wel thuis in deze bundel? De artikels over *Maagdelijkheid* en *Nu* zijn interpretatief zo zwak en onbeduidend, dat ik vermoed dat het aantal pagina's dat aan deze enceneringen wordt besteed, ongeveer gelijk is aan het aantal toeschouwers dat de voorstellingen gezien heeft. Deze teksten staan bol van gratuite uitspraken als "verder hoeft men moderne kunst niet steeds te begrijpen om de creaties te appreciëren" (p. 154). Een uitspraak die in een wetenschappelijke publikatie als een ergerlijke banaliteit in het oog springt.

Andere bijdragen zijn dan weer zeer gedegen, goed gestoffeerde essays. De auteurs heten dan ook niet toevallig Johan Callens (met 'Koning Oidipous, een queeste'), Marianne Van Kerkhoven (met haar opstel over Rosas) en Gunther Sergooris (Over de hernieuwde belangstelling voor opera). Sergooris, die een en ander in een verrassende context plaatst, maakt een aantal zeer kritische kanttekeningen bij de vernieuwde belangstelling voor het fenomeen opera en de publieke toeloop die daarmee gepaard zou gaan. Het is verfrissend een essay over opera te lezen waarin de auteur afstand neemt van de hoerastemming die het genre omgeeft, maar daarentegen op een handige manier laat zien (en vooral: met cijfers illustreert) dat het niet al rozegeur en maneschijn is.

De "stilistische diversificatie" enerzijds en de "inhoudelijke verwarring" anderzijds leggen een hypotheek op het tweede deel van *Het teater zoekt ... Zoek het teater*. Bovendien wordt nergens een poging gedaan om de diverse bijdragen met elkaar te verbinden. Die opdracht neemt Luk Van den Dries evenmin op zich in het afrondend (?) en besluitvormend (??) artikel, waarin hij *zijn* visies op en ideeën over de hele materie uiteenzet.

De samenstellers wilden perse alles wat in de afgelopen tien jaar het label "professioneel" heeft gedragen, in deze studie opnemen. Beschouwingen over het oeuvre van Freek de Jonghe staan naast die over Dito-Dito en duidingen bij de film *Vrijdag* lopen parallel met die bij het werk van Jan Fabre, dat overigens met een enorme piëteit wordt omgeven. Een te grote piëteit maakt kritische beschouwingen onmogelijk. En precies een sociologische analyse van het fenomeen "modern teater" was de bijdrage waarop ik zat te wachten. Of was daar geen plaats meer voor?

Dirk DE CORTE